

Cộng Sản là Khổng Giáo hiện đại hóa?

TK 21 Tháng 6, 2004 đăng bài của tác giả Tôn Thất Thiện, mô tả

xã hội VN khi xưa (trước thời Pháp đô hộ) là một chế độ Khổng Giáo, tổ chức theo mô hình «đọc» nghĩa là Vua trên hết, dưới là Quan, chót cùng mới tới Dân (Nông, Công, Thương). Tác giả nhận xét rằng chế độ CSVN hiện nay cũng tổ chức theo mô hình «đọc» này. Chỉ khác là CSVN thay thế Đảng CS vào địa vị chóp bu của Vua ngày xưa, Quan là lớp cán bộ, và Dân đen còn lại dưới hạ tầng.

Từ chỗ nhận xét về sự đồng dạng, giống nhau, của hai hệ thống «đọc» này, tác giả truy nguyên, phân tích sự trì trệ, tồi bại, của xã hội CSVN hiện tại, và tìm ra «thủ phạm.» Đó là hậu quả tàn hại của Khổng Giáo trong xã hội VN trước đây. Sở dĩ VN không rũ bỏ được chế độ CS là do «tinh thần Khổng Nho.» Tác giả Tôn Thất Thiện cũng bày tỏ sự đồng tình với một tác giả khác, (đã viết một cuốn sách gần đây, lên tiếng đả phá kịch liệt Khổng Nho), và kết luận rằng nếu VN muốn tiến bộ thì phải gột sạch các tàn tích của nền văn hóa Khổng Giáo và «làm sáng tỏ vai trò tai hại của Khổng Nho trong lịch sử chúng ta» (nguyên văn, TK 21 June 2004, trang 8).

Tôi thiên nghĩ có lẽ lập luận của hai tác giả kể trên khó đứng vững. Kể «đạo tặc» ăn mặc, trang phục, như một «người lương thiện,» không làm cho người lương thiện trở thành kẻ đạo tặc!

Thực vậy. Đồng ý rằng Khổng Giáo và CS cùng có một hệ thống «đọc.» Nhưng sự giống nhau dừng lại ở chỗ đó. Còn lại là cả một sự hoàn toàn khác biệt về bản chất, về đạo lý, không thể lẫn lộn.

Xã hội VN cổ xưa thấm nhuần Nho Giáo, tôn trọng các giá trị đạo đức cổ truyền có tính cách rắn dạy như Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín, cho dân gian, (hoặc Công Dung Ngôn Hạnh cho phái nữ). Giới lãnh đạo chính trị cũng có những phương châm như : Tu Thân, Tề Gia, Trị Quốc, Bình Thiên Hạ, các tiêu chuẩn đức độ như Nhân, Trí, Dũng, những khái niệm đúng đắn

về nhân sinh như Thượng bất chính, Hạ tắc loạn, v.v...

Tất cả các giá trị tinh thần này hình như khá thiếu vắng trong xã hội CSVN ngày nay. Và sau này, ngay cả trong một hệ thống xã hội «đọc, ngang» nào đi nữa, thì các giá trị này có lẽ vẫn còn cần thiết. Vì vậy, thiết tưởng ở đầu thế kỷ 21 này, nếu còn rơi rớt lại được vài ba cái đức tính kể trên của mấy ngàn năm trước, thì cũng không đến nỗi vô ích, mà vẫn còn hữu dụng phần nào. Chưa cần phải vứt bỏ đi ngay!

Mặt khác, người xưa cũng đã từng sáng suốt chê bai những hôn quân, bạo chúa, để phân biệt những minh quân, minh chủ. Không phải lúc nào cũng mù quáng, trung thành tuyệt đối, tôn lên làm «Thiên Tử» bất cứ kẻ nào «dành được quyền lực nhờ đánh bại được địch thủ trong một cuộc nội chiến.»

Có lẽ chính nhờ giữ vững được những giá trị cổ truyền mà tiền nhân đã tạo được sức mạnh trong xã hội, để suốt mấy ngàn năm không bị đồng hóa thành một quận của láng giềng phương Bắc. Việt Nam vẫn tồn tại là một quốc gia riêng biệt, mặc dầu nguồn gốc là xuất phát từ Trung Hoa cả về sắc dân và văn hóa. Để chu toàn nhiệm vụ cao cả, khó khăn này, chắc giới sĩ phu Việt khi xưa phải có tầm hiểu rộng hơn để xử thế, chứ không phải chỉ biết «thi đồ làm quan, học thuộc trau dồi thuộc kinh sử Tàu thời Nghiêu Thuấn, với những chuyện chẳng ăn nhằm gì đến thực tại!»

Khi xưa cấu trúc xã hội đơn sơ, thì những trật tự, kỷ cương trên dưới như Vua, Quan, Dân ... cũng hợp lý và lành mạnh. Ngay những nước Dân Chủ Tây Phương cho đến cuối thế kỷ 18 cũng còn những cấu trúc tương tự. Hơn nữa ông cha ta đã có những khái niệm như «Dân vi quý, Quân vi khinh,» thì phải chăng đó chính là những ý thức về dân chủ rất sớm, mà ngay những nước Tây Phương đồng thời cũng chưa có?

Ngoài ra, mối liên hệ trên dưới, Vua-Dân, chắc cũng dựa trên những nền tảng gì vững chắc hơn để có thể tồn tại mấy ngàn năm. Chứ không phải là mối liên hệ như hiện nay giữa «Bác Đảng» và «các cháu,» hoặc giữa «Ông Stalin» và thần dân Liên Xô, thì cố gắng cũng chỉ kéo dài được bảy thập niên!

Sự việc vua quan triều Nguyễn không chống trả lại được người Pháp, là do sự thiếu hiểu biết tình hình để thích ứng, chẳng phải là

do sự cố chấp, gìn giữ, các giá trị Cổ Nho. Minh Trị Thiên Hoàng của Nhật Bản đã sáng suốt để thích ứng canh tân xứ sở, mà chẳng hề phải từ bỏ những giá trị cổ truyền của nước Nhật, vốn dĩ cũng ảnh hưởng nặng nề Nho Giáo.

Cho nên, nếu kết tội Khổng Giáo thì thực tội nghiệp! Một vài quốc gia khác như Cuba, chẳng hề biết «át giáp» gì về Khổng Nho, cũng chưa rũ bỏ được từ nửa thế kỷ nay cái «xã hội chủ nghĩa»

của Fidel Castro!

Thời xưa, trật tự kỷ cương trong xã hội được gìn giữ, do sự tự giác của lòng người, tin tưởng vào những giá trị đạo đức.

Ngày nay, trật tự trong xã hội, kỷ cương «trên dưới» trong chế độ CS được bảo vệ bằng... còng số 8, và súng AK!

Đó có lẽ là vài ba sự khác biệt đậm nét nhất giữa hai hệ thống «đọc» Khổng Giáo và Cộng Sản!

Nguyễn Gia Tiến
Thụy Sĩ, tháng 6. 2004